

การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน
: กรณีศึกษาบ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่
Application of the Concept of King's Sufficiency Economy Philosophy
for Development of Community Economy :
A Case Study of Ban Thungsri, Thungsri Sub-District,
Rongkwang District, Prae Province

พระมหายุทธนา นรเชฏโฐ*

Phramaha Yutthana Narajettho

จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์**

Jutharat Thonginjan

ภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์

Department of Buddhism, Faculty of Buddhism,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: Jutarattonginchan@gmail.com

Received : April 28, 2020

Revised : July 7, 2020

Accepted : July 13, 2020

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้าน (๒) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ (๓) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี คือผสมผสานการวิจัยระหว่างการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การประยุกต์หลักการเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้าน เป็นการประยุกต์ด้วยการนำเอาเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองใน ๓ ระดับ ได้แก่ การพึ่งตนเอง

* พระมหายุทธนา นรเชฏโฐ, ดร. Phramaha Yutthana Narajettho, Dr.Assist.

** ดร.จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์ Dr. Jutharat Thonginjan

ในระดับครอบครัว การพึ่งตนเองในระดับกลุ่ม และการพึ่งตนเองในระดับชุมชน มาเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในระดับหมู่บ้าน ด้วยดำเนินกิจกรรมที่พอดีเหมาะสมกับตนเอง ไม่ใหญ่เกินไป เป็นไปได้และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน ทั้งในระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน สภาพปัจจุบันของการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในหมู่บ้านแห่งนี้ เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับครอบครัวแบบพึ่งพาตนเองและการติดต่อกับหน่วยงานของภาครัฐเพื่อรับการสนับสนุนด้านต้นทุนการผลิตและโครงการต่าง ๆ ที่ภาครัฐสนับสนุนให้ดำเนินการ รูปแบบการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงมี ๒ รูปแบบ คือ การประยุกต์ตามศักยภาพของตนเองภายในระดับครัวเรือน และการประยุกต์ตามศักยภาพในระดับกลุ่ม องค์กรประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนมี ๕ ด้าน ได้แก่ ผู้นำ แรงงาน เป้าหมาย จิตอาสา และการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง; เศรษฐกิจของชุมชน; บ้านทุ่งศรี

Abstract

This research project had three objectives: - (1) to study application of the concept of King's Sufficiency Economy Philosophy for development of community economy in the village, (2) to study current situations and problems of development of community economy in Ban Thungsri, Thungsri sub-district, Rongkwang district, Prae province, and (3) to present the model of development of community economy according to the concept of sufficiency economy philosophy. Research methodology is mixed among documentary research and field qualitative research.

From the research, it was found that application of the concept of King's Sufficiency Economy Philosophy for development of community economy in the village is emphasized on self-reliance into three levels, i.e. family's self-reliance, group's self-reliance, and community's self-reliance. Proper activities of applications of peoples in this village are balanced in their daily lives both of family and village. The current situation of economy development of peoples in this village is emphasized on the family's levels with farmers of them and connected with the government organization to receive supporting in both of production cost and government projects. In the last one, the model of application of this philosophy has two kinds: Application of them into families and groups level. The factors of success to applying the Sufficiency

Economy Philosophy for development of community economy consisted of: Leaders, labors, goals, spirit mind, and continuous activities of each group in the village.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy; Community Economy; Ban Thungsri.

บทนำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) เป็นปรัชญาที่เน้นระบบเศรษฐกิจแบบทางสายกลาง เน้นการพึ่งพาตนเอง มีหลักการสำคัญคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวดี มีความรู้ และมีคุณธรรม เป็นระบบเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขึ้นมา ภายหลังที่ประเทศประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐^๑ เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการดำเนินชีวิต และพัฒนาความเป็นอยู่ของคนไทยภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ดูเหมือนว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะได้รับการตีความอย่างจำกัด หมายถึงเฉพาะการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่ยากจน หรือสังคมเกษตรกรรมที่ห่างไกลความเจริญหรือสังคมชนบทเท่านั้น ส่วนคนในสังคมเมือง ภาคอุตสาหกรรม หรือสังคมภาคบริการโดยทั่วไป ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อดังกล่าว ‘เศรษฐกิจพอเพียง’ (Sufficiency Economy) นี้เท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่เป็นนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมา ตั้งแต่ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๙) เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน^๒ และได้มีการกำหนดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไว้ เป็นแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินในมาตราที่ ๗๕ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ ๒๐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังข้อความว่า

มาตรา ๗๕ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ...

^๑ คำว่า ‘เศรษฐกิจพอเพียง’ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ตรัสไว้ครั้งแรกตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ในวโรกาสที่เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : [www. Sa.ku.ac.th/king-spku/2517-1.htm](http://www.Sa.ku.ac.th/king-spku/2517-1.htm) (ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส) [๑๘ กันยายน ๒๕๖๐].

^๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๒), ตลอดทั้งเล่ม.

^๓ *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐*, (กรุงเทพมหานคร : ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก ๖ เมษายน ๒๕๖๐), หน้า ๑๙.

จากข้อความในกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ แสดงให้เห็นว่า ในจัดการและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศชาตินั้น รัฐต้องให้ความสำคัญต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะเป็นแนวคิดเป็นหลักการ และเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้ประชาชนในทุกภาคส่วนได้รับผลประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน และเพื่อให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมและอย่างยั่งยืน

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักปรัชญาหรือแนวคิดทางเศรษฐกิจ ที่เน้นให้รู้จักพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล มีความรู้และมีคุณธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการความรู้จักประมาณในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า มัตตัญญูตา หรือ สมชีวิตา ที่เป็นหลักปรัชญา ที่เน้นการพัฒนาตนเองของปัจเจกบุคคลและสังคม เพื่อให้มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเอง ทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยเฉพาะระดับบุคคลให้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงถาวร จากระดับโลกิยธรรมถึงโลกุตระธรรมได้ ดังจะเห็นได้จากหลักแห่งการสร้างที่พึ่งแก่ตนเองในพระพุทธศาสนา ๑๐ ประการ (นาถกรณธรรม ๑๐) ในพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองไปตามลำดับจากระดับศีลไปจนถึงระดับสติปัญญา ซึ่งทำให้เห็นว่า การพึ่งตนเองในพระพุทธศาสนาไม่ได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อความอยู่ดีกินดี ความพอเพียง ความพอประมาณตามแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่มีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาตนเองให้เข้าถึงอิสระคือการสิ้นไปแห่งกิเลสอาสวะทั้งหลาย คือการเป็นพระอรหันต์หรือการบรรลุพระนิพพาน ซึ่งเป็นอุดมการณ์อันสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา ตามหลักการที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในโอวาทปาติโมกข์ ในคราวที่ประชุมพระสงฆ์สาวก จำนวน ๑,๒๕๐ รูป โดยมีได้นัดหมาย ณ วัดพระเวฬุวัน เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ ชมพูทวีป เพื่อประกาศหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แก่พระสงฆ์สาวกที่ว่า “พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ตรัสพระนิพพานว่าเป็นสิ่งที่ยอดเยี่ยมหรือเป็นบรมธรรม”^๔

แม้ว่า หลักการและวิธีการแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความสำคัญและมีสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา แต่ในระดับของหมู่บ้าน ชุมชนหรือสังคมของประเทศไทยยังไม่ได้มีการนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในสังคมไทยอย่างจริงจัง เพราะระบบเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของประเทศในเมืองและชนบท ภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมล้วนแต่เป็นไปเพื่อตอบสนองความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามระบบทุนนิยม ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิเคราะห์ในพื้นที่วิจัยว่า การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้านเป็นอย่างไร สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน และปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านทุกศรี ตำบลทุกศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ มีอะไรบ้าง สาเหตุที่เลือกศึกษาวิจัยหมู่บ้านแห่งนี้ เพราะเป็นหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นด้านการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจพอเพียง

^๔ ดูใน ท.ม. (บาลี) ๑๐/๕๔/๕๗, ท.ม. (ไทย) ๑๐/๕๔/๔๘.

เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงที่ศึกษาดูงานของหมู่บ้าน/ชุมชนอื่นๆ และเป็นหมู่บ้านที่ความเข้มแข็งด้านการพึ่งพาตนเอง และการสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกอย่างมีภูมิคุ้มกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้าน
๒. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่
๓. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

ปัญหาการวิจัย

๑. คนในชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร มีการประยุกต์ตามหลักการทั้ง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขหรือไม่ ทุกอาชีพในชุมชนมีการประยุกต์ใช้หรือมีเฉพาะบางอาชีพ คนที่มีอาชีพเดียวกันแต่ฐานะแตกต่างกันเกิดจากการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ไม่เท่ากันหรือแตกต่างกันหรือไม่ เหตุผลของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร
๒. ประเภท ขนาด และเศรษฐกิจชุมชนขึ้นกับอะไรบ้าง มีลักษณะพิเศษอย่างไรหรือไม่ เงื่อนไขปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจชุมชนไม่ดีคืออะไร สาเหตุที่แท้จริงมาจากอะไร ระบบกายภาพ ระบบสาธารณูปโภค ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ระบบสุขภาพ เป็นอย่างไร ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชนหรือไม่อย่างไร
๓. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไรบ้าง ?

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ศึกษาแนวคิดและหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่วิจัยด้วยการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ จำนวน ๓๐ คน

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

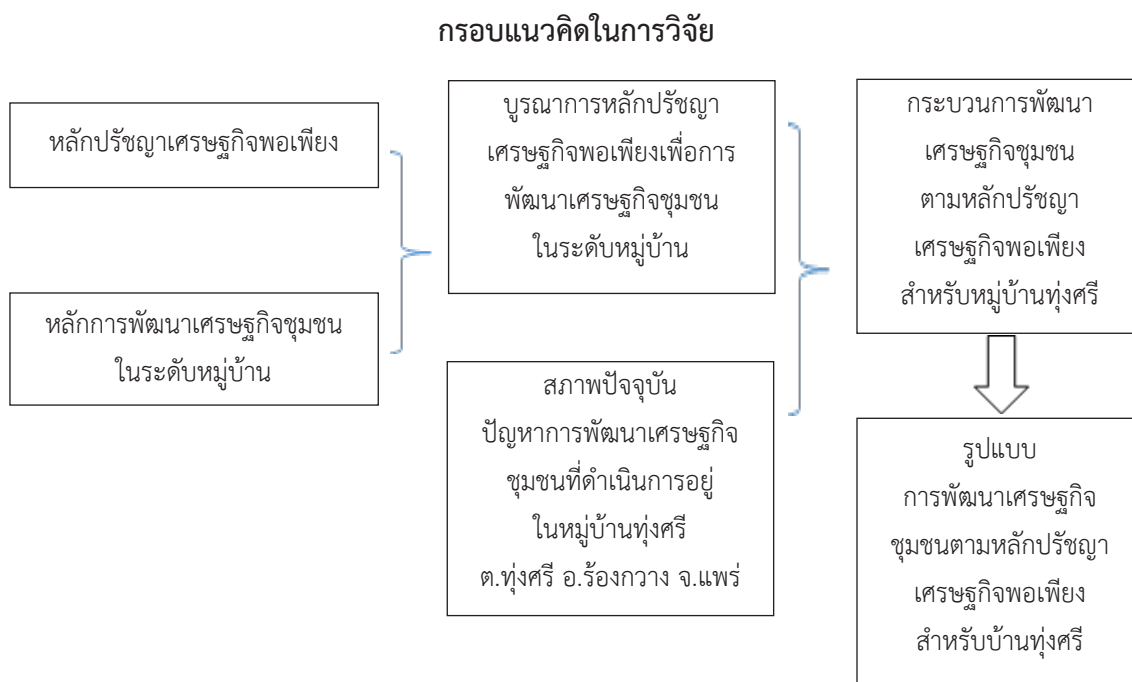
รูปแบบ (Model) หมายถึง รูปแบบเฉพาะในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในทุกขั้นตอน

การประยุกต์ (Application) หมายถึง การนำเอาหลักการ และรูปแบบที่มีอยู่แล้วไปสู่การปฏิบัติตามความเหมาะสมของแต่ละคน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่เน้นทางสายกลาง มีหลักการสำคัญประกอบด้วย ๓ ห่วง คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และ ๒ เงื่อนไข คือ ความรู้และคุณธรรม

เศรษฐกิจชุมชน (Community Economy) หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน ที่ดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และได้ผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม

ชุมชน (Community) หมายถึง ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ ๓ ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

แผนภูมิที่ ๑. : แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบหลักการและแนวทางการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้านอย่างครบถ้วนรอบด้าน
๒. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน และปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ อย่างชัดเจน
๓. ได้รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมสำหรับหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน : กรณีศึกษาบ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่” มีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนของวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ๓ ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้าน ประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วย

๑. หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้าน
๓. การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้าน

วิธีการศึกษาประกอบด้วย

๑. ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้าน

๒. ผู้วิจัยประยุกต์องค์ความรู้ทั้งสองอย่างเข้าด้วยกัน ประชากร เอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๐ เรื่อง และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๐ เรื่อง เครื่องมือที่ใช้แบบบันทึกสรุป การเก็บรวบรวมข้อมูล อ่านแล้วสรุปประเด็นสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่การได้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย

๑. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่
๒. ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดำเนินการอยู่
๓. แนวทางแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนา

วิธีการศึกษา ประกอบด้วย

๑. ศึกษาเอกสาร รายงานข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน
๒. สร้างแบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบัน

ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่ ประชากร ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คัดเลือกผู้แทนหมู่บ้านแบบเจาะจง จำนวน ๓๐ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล นัดสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่ การรู้และเข้าใจสภาพปัจจุบัน และปัญหาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่อย่างถูกต้องชัดเจน

ขั้นตอนที่ ๓ เสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วย

๑. กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่
๒. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสำหรับหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

วิธีการศึกษา ประกอบด้วย

การบูรณาการ ผลสรุปที่ได้จากขั้นตอนที่ ๑ และผลสรุปที่ได้จากขั้นตอนที่ ๒ ประชากร ประกอบด้วย การผลสรุปจากขั้นตอนที่ ๑ และขั้นตอนที่ ๒ เครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยได้บูรณาการรวบรวมข้อมูล ผลการบูรณาการการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่ได้รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ของการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คือเพื่อศึกษาการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์หลักการเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับหมู่บ้าน ด้วยการประยุกต์หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีความรู้และมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม จนสามารถพึ่งพาตนเองใน ๓ ระดับ ได้แก่ การพึ่งตนเองในระดับครอบครัว การพึ่งตนเองในระดับกลุ่ม และการพึ่งตนเองในระดับชุมชน การพึ่งตนเองในระดับครอบครัว เน้นไปที่ความพยายามในการสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดขึ้นในระดับครัวเรือน จนสามารถพึ่งตนเองด้านปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพก่อน ได้แก่ การมีข้าวสำหรับ

บริโภคตลอดปี การมีน้ำและแหล่งน้ำใช้ในการเพาะปลูกข้าวและพืชผล การมีที่ดินเพียงพอ เพื่อใช้ในการเพาะปลูกข้าว การปลูกพืชสวน ไม้ผล การเลี้ยงสัตว์ การมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม และมีความรู้ความสามารถในการจัดทรัพยากรที่มีอยู่ภายในครอบครัวให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเอง ส่วนการพึ่งตนเองในระดับกลุ่ม เน้นความเข้มแข็งของคนในชุมชนด้วยการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ เพื่อทำการผลิต การตลาด การเป็นอยู่ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งภายใน เช่น การจัดสวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา ร่วมกัน ขณะที่การพึ่งตนเองในระดับชุมชน เน้นความแข็งแกร่งของครอบครัว และกลุ่มภายในชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยความสามัคคี และมีการติดต่อกับองค์กรภายนอก เช่น สถาบันการเงิน ธนาคาร บริษัทเอกชน หน่วยงานราชการ เป็นต้น เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านเงินทุน การกระจายสินค้าและบริการ ความรู้ในการผลิต การบริหารจัดการผลผลิตให้ได้มาตรฐาน และการสร้างเครือข่ายประสานงานร่วมกับกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านอื่น ชุมชนอื่นหรือจังหวัดอื่น โดยมีความสัมพันธ์กับหลักการพึ่งตนเองทั้ง ๕ ด้านตามหลักการพึ่งตนเองทั้ง ๕ ด้านตามหลักการของทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชน^๕ คือ การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และการพึ่งตนเองทางด้านสังคม ดังนั้น การประยุกต์หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในระดับหมู่บ้าน จึงเป็นหลักการที่เน้นให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นอยู่อย่างพึ่งพาตนเอง มีความพอเพียงเป็นอยู่ในการประกอบอาชีพ มีความพอดีกับความสามารถความพร้อมของตนเอง และการดำรงอยู่ด้วยศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีเงื่อนไขความรู้ คือความรอบรู้ ความรอบคอบ และเงื่อนไขคุณธรรม คือความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน ความอดทน และการแบ่งปันการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันเป็นองค์ประกอบสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนในประเทศชาติมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งในด้านเศรษฐกิจ คือความอยู่ดีกินดี ความเข้มแข็ง ความมั่นคงในระดับครัวเรือน และสภาพสังคมมีความมั่นคงและดำเนินการพัฒนาไปอย่างสมดุลและอย่างยั่งยืน

สำหรับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในระดับหมู่บ้านที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในหมู่บ้านทุ่งศรีนี้ด้วยการดำเนินกิจกรรมที่ง่าย ๆ พอดีเหมาะสมกับตนเอง ไม่ใหญ่เกินไป เป็นไปได้และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน ทั้งในระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน ได้แก่ การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษไว้สำหรับ

^๕สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๒-๕.

การบริโภคในครัวเรือนหรือที่ชาวบ้าน เรียกว่า “ตู้เย็นข้างบ้าน” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอเพียง พอประมาณอย่างชัดเจน เพราะชาวบ้านในแต่ละครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านปัจจัยที่สำคัญที่สุด นั่นคืออาหาร นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นไปเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชน เป็นการประยุกต์หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ การกำจัดขยะภายในบ้านและชุมชน การประดิษฐ์ของใช้จากขยะรีไซเคิล การทำโรงอบสมุนไพร การเพาะไส้เดือนเพื่อจำหน่าย การทำสปาไส้เดือน การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำฟาร์มเลี้ยงโค การห่มดินในแต่ละกิจกรรม มีการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ปรากฏอย่างชัดเจนในกิจกรรมที่ ๘ คือ การห่มดิน คือการป้องกันการระเหยของความชื้นที่มีอยู่ในดิน ด้วยการใช้วัสดุพืชหรือเศษขยะเศษฟางข้าว ปกคลุมหน้าดินไว้ และรดด้วยน้ำเป็นระยะๆ การห่มดินจะทำให้จุลินทรีย์ทำงานและขยายตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เพราะดินจะมีความชื้นและหญ้าที่ถูกปกคลุมไว้จะไม่สามารถเจริญเติบโตได้ด้วย การห่มดินจึงเป็นเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินหรือเป็นการปรับปรุงดินก่อนการเพาะปลูก การห่มดิน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับแปลงเพาะปลูกทุกระดับ เช่น การปลูกพืชผักสวนครัวหลังบ้าน การทำไร่ การทำนา เป็นต้น และที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ เป็นการห่มดินในแปลงผักสวนครัวหลังบ้าน ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพดิน และประสิทธิภาพ ในการสามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้อีกด้วย ทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีความรู้และมีคุณธรรม

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ คือเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านชนบทขนาดเล็ก มีครัวเรือนจำนวน ๑๒๔ ครัวเรือน ประชากรจำนวน ๓๑๗ คน สภาพปัจจุบันของการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนแห่งนี้ เป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในระดับครอบครัว โดยอาศัยการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เพราะมีประชาชนร้อยละ ๖๐ ของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การทำไร่การทำสวน และการเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีพ โดยมีรายได้เฉลี่ย ๕๕,๘๐๔ บาท/คน/ปี สูงกว่ารายได้เฉลี่ยที่กำหนดโดยจปฐ. คือ ๓๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี การทำนา ด้วยการปลูกข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิ ๑๐๕ ส่วนข้าวเหนียวที่นิยมปลูกคือพันธุ์ กข. ๑๐ การทำไร่ทำสวน ด้วยการปลูกข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และยาสูบ และการเลี้ยงสัตว์ ด้วยการเลี้ยงเป็ด ไก่ โคและกระบือเป็นส่วนใหญ่ ส่วนประชาชนที่เหลืออีกร้อยละ ๔๐ ของประชาชนทั้งหมด ประกอบอาชีพอย่างอื่น ได้แก่ ปลูกยาสูบ การรับราชการ ๑๔ คน การทำงานในโกดังเก็บยาสูบ ๑ คน การรับจ้างทั่วไป ๓ ครัวเรือน และการค้าขาย ๑ ครัวเรือน/ร้านค้า ส่วนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในระดับชุมชน เป็นการดำเนินการด้วยการ

รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกัน และประกอบอาชีพร่วมกันในนามของวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจสปาใต้เดือน กลุ่มวิสาหกิจโฮมสเตย์ กลุ่มวิสาหกิจบ้านสมุนไพร เป็นต้น ทำให้คนในชุมชนแห่งนี้มีกิจกรรมทำร่วมกันอย่างหลากหลายในนามกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอสม. กลุ่มการกำจัดขยะ กลุ่มประดิษฐ์ของใช้จากขยะรีไซเคิล กลุ่มทำโรงอบสมุนไพร กลุ่มเพาะเลี้ยงไส้เดือน กลุ่มทำปุ๋ยหมักชีวภาพ กลุ่มฟาร์มเลี้ยงโค กลุ่มห่มดิน และแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็ง โดยมีผู้หมู่บ้านและผู้นำของแต่ละกลุ่มเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ ทำให้หมู่บ้านแห่งนี้ได้กลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ของคนจากชุมชนอื่นๆ ตลอดปี ทำให้ความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านแก่คนที่มาศึกษาดูงานเป็นหลัก โดยไม่ต้องนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนไปจำหน่ายนอกชุมชนก็สามารถจำหน่ายได้โดยตลอด เพราะมีคนจากภายนอกมาศึกษาดูงานกิจกรรมของชุมชนอยู่เป็นประจำ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ คือเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ พบว่ารูปแบบการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างถูกต้องและเหมาะสมสำหรับชุมชน/หมู่บ้านในปัจจุบันและอนาคต จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มชาวบ้าน สามารถวิเคราะห์ได้ว่า รูปแบบของการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี ๒ รูปแบบหรือ ๒ ระดับ คือ การประยุกต์ตามศักยภาพของตนเองภายในระดับครัวเรือน และการประยุกต์ตามศักยภาพในระดับกลุ่ม โดยองค์ประกอบที่ทำให้การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ๕ ประการ ได้แก่ ผู้นำ แรงงาน เป้าหมาย จิตอาสา และการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๑. การประยุกต์ตามศักยภาพของตนเองภายในระดับครัวเรือน เป็นการนำเอาหลักการของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างเหมาะสมในการประกอบอาชีพ การทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัวอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีความรู้และมีคุณธรรม จึงทำให้ครัวเรือนในหมู่บ้านแห่งนี้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง มีปัจจัยในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองและการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเป็นอย่างดี โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขของความสำเร็จ คือการส่งเสริมการสนับสนุนจากผู้นำคือผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน การมีแรงงานเพียงพอในแต่ละครัวเรือน การมีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกัน การมีจิตใจที่เสียสละเพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวมและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นในการพัฒนาตนเอง การจัดการสภาพแวดล้อมในบ้านเรือน การกำจัดขยะ การประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม การพัฒนาปรับปรุงดิน การมีความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน เป็นต้น

๒. การประยุกต์ตามศักยภาพในระดับกลุ่ม เป็นการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน โดยการผสมผสานระหว่างศักยภาพภายในของหมู่บ้านและการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีองค์ประกอบทั้ง ๕ ประการ คือการ

ส่งเสริมการสนับสนุนจากผู้นำคือผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน การมีแรงงานหรือสมาชิกเพียงพอในแต่ละกลุ่ม การมีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกัน การมีจิตใจที่เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้กิจกรรมกลุ่มที่ดำเนินการอยู่ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปลอดภัย ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน การปลูกผักปลอดสารพิษ ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น การดำเนินการกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านเป็นการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการติดต่อเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อต่อยอดการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการนำเสนอภาพลักษณ์ของหมู่บ้านให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีชีวิตและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ทำให้ในแต่ละเดือน จะมีคนจากภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านแห่งนี้อย่างต่อเนื่องไม่ขาด ซึ่งเป็นที่มาของรายได้ครัวเรือนและกลุ่มที่สำคัญ เพราะสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านให้แก่ผู้มาศึกษาดูงานได้อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้การนำเอากิจกรรมและผลงานของกลุ่มต่าง ๆ ไปออกร้านแสดงนิทรรศการและจำหน่ายร่วมกับหน่วยงานของอำเภอร่องขวางและจังหวัดในช่วงที่มีงานสำคัญ เช่น งานกาชาด งานนมัสการพระธาตุช่อแฮ เป็นต้น ก็มีส่วนสำคัญในส่งเสริมภาพลักษณ์และทำให้ผู้คนสนใจเข้ามาศึกษาดูงานในหมู่บ้านนี้เป็นจำนวนมาก

สรุปว่า รูปแบบในการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในหมู่บ้านนี้มี ๒ รูปแบบที่สำคัญ คือ (๑) การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนตามศักยภาพ หรือกำลังความสามารถของตนเองภายในหมู่บ้าน ในระดับครัวเรือน (๒) การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชน ตามศักยภาพของคนในหมู่บ้านในระดับกลุ่ม โดยมีองค์ประกอบ ๕ ด้าน ที่เป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการประยุกต์หลักปรัชญา คือ การมีผู้นำที่มีศักยภาพ การมีแรงงานหรือสมาชิกของกลุ่มที่มีความพร้อม การมีเป้าหมายร่วมกัน การมีจิตอาสาเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน กรณีศึกษาวัดบ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่” ได้ชี้ให้เห็นว่าสภาพที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้าน มีความสอดคล้องกันกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การเน้นให้รู้จักหลักการความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน การมีความรู้และคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย ในการดำเนินการประยุกต์หลักการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และมีความสอดคล้องกับหลักการในทางพระพุทธศาสนา คือมัตตัญญูตา ความรู้จักพอประมาณในการดำเนินชีวิตในทุกด้าน และหลัก

นาถกรณธรรม ๑๐ ประการซึ่งเป็นหลักธรรมว่าด้วยการสร้างที่พึ่งแก่ตนเองทั้งในระดับโลกียธรรมและโลกุตระธรรม ของคนในหมู่บ้านที่เน้นการพึ่งตนเองในด้านต่างๆ

ส่วนการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของคนในหมู่บ้านแห่งนี้ มีความสอดคล้องกับแนวทางการประยุกต์ที่สุขสันต์ กันตบุตร (Sooksan Kantabutra)^๖ ที่ได้เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจของคนไทย ซึ่งได้ข้อสรุปว่า การประยุกต์ใช้ไม่ควรเน้นผลตอบแทนในระยะสั้น แต่ควรเน้นผลประโยชน์ในระยะยาว คุณค่าของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต และการใช้นวัตกรรมท้องถิ่นที่มีอยู่ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่อภิชัย พันธเสน^๗ ได้เสนอไว้ ๗ ประการ เช่น ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในท้องถิ่น ส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิต เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชุมชนที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชน ๓ ประการ คือ มัชฌิมาปฏิปทา โยนิโสมนสิการ และอัปปมาทธรรม ซึ่งสอดคล้องกับศึกษาวิเคราะห์ของพิพัฒน์ ยอดพฤติการ^๘ เรื่องการใช้การสร้างตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธศาสตร์ และการศึกษาของชิตาภรณ์ ทองขุ่ม^๙ เรื่องการปฏิรูปหลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิตที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่พบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พุทธเศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์มนุษยนิยม และเศรษฐกิจชุมชนมีความหมายครอบคลุมถึงหลัก ๕ ประการของความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และเงื่อนไขความพอเพียง ๒ ประการ คือ การมีความรู้และการมีคุณธรรม แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาของคนในหมู่บ้านแห่งนี้ มีความสอดคล้องกับการศึกษา เรื่องศักยภาพในการลดปริมาณขยะชุมชนจากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล ของปิยะรักษ์ ประดับเพชรรัตน์^{๑๐} เพราะในหมู่บ้านแห่งนี้มีการจัดการขยะด้วยการทำโครงการขยะรีไซเคิลเช่นเดียวกัน

^๖ Sooksan Kantabutra, "Development of the Sufficiency Economy Philosophy in the Thai Business Sector: Evidence, Future Research & Policy Implications", **Article paper**, pp. 25-29. Source [online]. Email: sooksan.k@cmmu.net [28 กันยายน 2561].

^๗ Puntasen, A., Premchuen, S. & Keitdejpunya, P. **Application of the royal thought about the Sufficiency Economy in SMEs**. (Bangkok: Thailand Research Fund, 2003), p. 5.

^๘ พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, "การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับหลักพุทธศาสตร์", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้าบทคัดย่อ.

^๙ ชิตาภรณ์ ทองขุ่ม, "การปฏิรูปหลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิตที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง", **วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้าบทคัดย่อ.

^{๑๐} ปิยะรักษ์ ประดับเพชรรัตน์ และคณะ, "ศักยภาพในการลดปริมาณขยะชุมชนจากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล", **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม**, ปีที่ ๖ เล่มที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๓) : ๕๔-๖๖.

ด้วยการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การจัดเก็บ การนำขยะมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ สำหรับจำหน่ายแก่คนที่มาศึกษาดูงานในหมู่บ้าน นับว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ขยะ ที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในระดับหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ และยังมีประเด็นที่มีความสอดคล้องกันกับงานของ วีระศักดิ์ สมยานะ^{๑๑} ที่ศึกษา เรื่องคุณธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า คุณธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน มี ๕ ประเภท ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความไม่โลภจนเกิดขอบเขต ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในด้านการจัดการศูนย์การเรียนรู้ภายในหมู่บ้านก็เช่นกัน มีความสอดคล้องกับงานของสุฤติ วรวิทย์พนิต วรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา^{๑๒} ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความพอเพียงในการดำเนินการ การนำเอาเทคโนโลยีและหลักวิทยาศาสตร์มาปฏิบัติ ชุมชนมีความพร้อม และความกลมกลืน ความสามัคคี หรือความเป็นเอกภาพในการดำเนินการ ประเด็นนี้มีความสำคัญมากต่อความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงของศูนย์การเรียนรู้ของหมู่บ้านหรือชุมชน เพราะศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการด้วยคณะบุคคลในนามกลุ่มต่างๆ โดยมีผู้นำและคนในชุมชนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะทำให้ศูนย์การเรียนรู้ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวได้ สอดคล้องกับงานของนิสรา ใจชื่อ^{๑๓} เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้พบว่า มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อยู่ ๘ ปัจจัย ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนของหมู่บ้านทุ่งศรี ตำบลร่องกวาง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่นี้คือการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านนี้ จะเป็นไปได้และประสบความสำเร็จ ต่อเมื่อหลักการและแนวทางของการดำเนินการตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถตอบสนอง

^{๑๑} วีระศักดิ์ สมยานะ, “คุณธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร (Silpakorn University Journal), ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖).

^{๑๒} สุฤติ วรวิทย์พนิต วรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา, “การพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”, วารสาร Viridian E-Journal, Silpakorn University, Vol. 10 No 2 (2017), ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๐), บทความย่อ.

^{๑๓} นิสรา ใจชื่อ, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง”, รายงานวิจัย, (ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย, ๒๕๕๓), บทความย่อ.

ความต้องการด้านปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของคนในหมู่บ้าน โดยเฉพาะด้านปัจจัย ๔ ในระดับครอบครัว เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม มีความปลอดภัยในชีวิตและครอบครัว เป็นต้น และตอบสนองการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับหมู่บ้านหรือชุมชนโดยรวม เช่น คนในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีความเป็นเอกภาพ ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานที่สมบูรณ์ ชุมชนมีศักยภาพด้านต่าง ๆ และมีอำนาจในการต่อรองกับองค์กรภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ตาม โครงการทั้งหลายที่มาจากรัฐหรือจากภายนอกชุมชน จะต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้าน ตั้งแต่กระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ และร่วมได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

สรุปผลการวิจัย

หลักการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนแห่งนี้ ตั้งอยู่บนฐานของหลักการที่ว่า ทุกครอบครัวต้องมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เดือดร้อนด้วยปัจจัยแห่งการดำรงชีวิตที่สำคัญ คือปัจจัย ๔ หมายความว่า ทุกครอบครัวต้องมีความสามารถในการผลิตให้เพียงพอกับตนเอง หรือสามารถจัดหาได้ด้วยศักยภาพความรู้ความสามารถของตนเอง โดยไม่ต้องร้องขอไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนบ้านหรือหน่วยงานราชการ ภาคเอกชนก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่า ทุกคนหรือทุกครอบครัว จะต้องผลิตสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อใช้เองด้วยตนเองทั้งหมด แต่มีความสามารถในการจัดหาให้มีเพียงพอกับความต้องการของตนเองเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นหลักการที่เน้นการเป็นอยู่อย่างพึ่งพาตนเอง มีความพอเพียง มีความพอดีกับตนเอง และการดำรงอยู่ด้วยศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว โดยมีเงื่อนไขความรู้ คือความรอบรู้ ความรอบคอบ และเงื่อนไขคุณธรรม คือความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน ความอดทน และการแบ่งปันเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนในชาติมีความพร้อมด้านเศรษฐกิจคือความอยู่กินดี และสภาพสังคมมีความมั่นคงและดำเนินการพัฒนาไปอย่างยั่งยืน

การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในหมู่บ้านนี้ มี ๒ รูปแบบ คือ การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนตามศักยภาพของตนเองภายในหมู่บ้านในระดับครัวเรือน และการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชน ตามศักยภาพของคนในหมู่บ้านในระดับกลุ่มของแต่ละกลุ่ม โดยมีองค์ประกอบที่เป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ การมีผู้นำที่มีศักยภาพ การมีแรงงานหรือสมาชิกของกลุ่มที่มีความพร้อม การมีเป้าหมายร่วมกัน การมีจิตอาสาเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์ประกอบ

เหล่านี้ ผู้นำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเป็นพลังขับเคลื่อนให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอกิน พอใช้ ไม่เดือดร้อน การเป็นอยู่อย่างมีความสุข ชุมชน สังคมและประเทศชาติมีความเข้มแข็ง มีความมั่นคงอย่างยั่งยืนตลอดไป

บรรณานุกรม

ชิตาภรณ์ ทองขุ่ม. “การปฏิรูปหลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิตที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”.

วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

นิสรา ใจชื่อ. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง”. รายงานวิจัย.

ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๗.

ปิยะรักษ์ ประดับเพชรรัตน์ และคณะ. “ศักยภาพในการลดปริมาณขยะชุมชนจากโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล”. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม. ปีที่ ๖ เล่มที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๓.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. “การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับหลักพุทธศาสตร์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐. กรุงเทพมหานคร: ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

วีระศักดิ์ สมยานะ. “คุณธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่”. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร (Silpakorn University Journal). ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๒.

สำนักงาน กปร.. ๖๐ ปีครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาชนผู้. ทฤษฎีใหม่ ชีวิตที่พอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน กปร., ๒๕๕๐.

สุวดี วรวิทย์พนิต วรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา. “การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้
วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”, วารสาร Viridian E-Journal,
Silpakorn University, Vol. 10 No 2 (2017) ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
และศิลปะ (พฤษภาคม – สิงหาคม 2560).

Puntasen, A., Premchuen, S. & Keitdejpunya, P. **Application of the royal thought about
the Sufficiency Economy in SMEs**. Bangkok: Thailand Research Fund, 2003.

Sooksan Kantabutra, “Development of the Sufficiency Economy Philosophy in the
Thai Business Sector: Evidence, Future Research & Policy Implications”,
Articlepaper, pp. 25-29. Source [online]. Email: sooksan.k@cmmu.net
[28 กันยายน 2561].

“เศรษฐกิจพอเพียง”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [www. Sa.ku.ac.th/king-spku/2517-1.htm](http://www.Sa.ku.ac.th/king-spku/2517-1.htm) (ประมวล
พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส) [๑๘ กันยายน ๒๕๖๑].